

Abstract: *Cancer research, treatment of cancer patients, philanthropic activities aimed at helping people with cancer and above all human approach characterize the lifetime work of one of the most significant woman in Slovakia MD. Eva Siracká, DrSC., who has been recognized not only at home but also abroad. The text provides an overview of research, medical and human activities of the globally recognized Slovakian doktor which in many cases represented an important milestone in Slovakia in the approach to diagnosis and treatment of cancer.*

The size of importance of the results of her lifetime work reflects not only describing of the deeds and professional and philanthropic activities but also mentioning of awards granted for her work, such as the World Health Organization's prize –Sasakawa Health Prize that she received as the first European woman.

Key words: *Eva Siracká, League against cancer, human approach, appreciation, cancer research*

EVA SIRACKÁ

The first lady of Slovak Radiotherapy

One of the most important human values is health. A man is exposed to various possible infections and potential diseases anywhere around him. Sometimes he is able to avoid them, other time not. For centuries doctors from all over the world have researched the ways how to overcome many diseases. Thanks to that attempt innumerable amount of new effective drugs have been developed, but unfortunately, there still appear insidious, often incurable diseases that are often caused by the factors of civilization. These include also cancer whose treatment is very difficult and not always successful. Experts from all over the world have entered into medical fight with this widespread disease of mankind. Among them belongs a Slovak doctor, exceptional woman who has devoted her whole life to fighting against cancer, both by her research activity or dissemination of public information, as well as by effort to ensure the moral, financial or medical assistance to people suffering from cancer. We are talking about MD. Eva Siracká, DrSc., the First

woman dedicated to radiotherapy in Slovakia, the physician engaged in the research of the oxygen effect on tumour cells and their sensitivity towards radiation and also a founder of a non-profit organization League Against Cancer.

FROM AN ADMIRER OF THE MEDICINE TO AN INTERNATIONALLY RECOGNIZED MEDICAL DOCTOR

Eva Siracká was born May 1st 1926, in Uherské Hradište as the model child of a judge. In 1939, work duties of her father transmitted the whole family to Bratislava, where Eva Siracká grew up, studied and worked. That is just the reason why she is in spite of her Czech origin considered to be Bratislava citizen.¹ Although she did not come from a medical family, she has been excited for medicine since her childhood. In an interview with a Slovak internet portal she noted that she admired the work of their family doctor, and therefore she examined and treated her little dolls as early as a little child.² After graduating at grammar school she studied medicine at the Medical Faculty of Comenius University in Bratislava. During her university studies she focused on the issue of cancer. She carried out her practice in Bratislava St. Elizabeth's Hospital Institute for Research and Treatment of Cancer.

When in 1951 she successfully finished university studies, she worked one and a half year in the internal department in Trstená in Orava. Then she returned to Bratislava and also to St. Elizabeth's Hospital where she again devoted to cancer patients. Soon after that she got attestation in radiotherapy field, thereby she became the first woman in Slovakia who dealt with that medical direction and issues. The scientific work of Dr. Siracká, however, did not finished by graduation at medical faculty. In 1964 she successfully defended her dissertation thesis, and several years later she worked in collaboration with Karolin Institute in Stockholm,

¹ RINGIER. 2009. Už ako malá som liečila bábiky. In *Lesk.sk* [online]. 2009 [cit. 22. 1. 2013]. Available at: <http://lesk.cas.sk/article/79561/eva-siracka-uz-ako-malasom-liecila-babiky.html>

² RINGIER. 2009. Už ako malá som liečila bábiky. In *Lesk.sk* [online]. 2009 [cit. 22. 1. 2013]. Available at: <http://lesk.cas.sk/clanok/79561/eva-siracka-uz-ako-malasom-liecila-babiky.htm>

Lecture for students

where she worked half a year thanks to scholarship which she gained. Work at the Swedish Institute offered her a new dimension to her research field because there she encountered the issue of interaction of oxygen on tumours.

Markedly she dealt with that research after returning to Slovakia and continued in cooperation with Karolin Institute, the result of which was a doctoral dissertation work which she successfully defended in 1977.

Cooperation with the Stockholm Institute was not the only research activity exceeding the borders of Czechoslovakia. She entered and approached professional partnerships with other foreign scientific organizations dealing with the examination of tumours, like it was the Cancer Institute and German Academy of Sciences in Berlin, where she worked for one year. After the establishment of the Institute of Cancer Sciences at St. Elizabeth, she actively involved in the research activities focusing just on the issue of increasing the effect of irradiation by means of oxygen. Except of cooperation with scientific institutions in Slovakia and in the world, doctor Siracká undertook herself to establish an organization by which she could unite national experts dealing with the issues of cancer treatment by radiation. She succeeded in it by starting up the Slovak society for radiotherapy, radiology and physics.

At the same time she was a member of many other scientific associations both in Slovakia and abroad.

DEVELOPMENT OF ASSISTANCE TO SLOVAK CANCER PATIENTS AND THEIR FAMILIES

Except of her high expertness and proficiency the basis of work of MD. Eva Siracká, DrSc. was her human approach to patients. She put emphasis on the psychosocial aspect that was considered to be equally important at the treatment of cancer, as professional set-up and efficiency of a practitioner.

Her commitment to help people suffering from cancer to integrate into everyday life and to deny unfounded myths about cancer spreading in Slovak society, led her to the act of establishment the organization that could cover under the umbrella all these activities.

After returning from one of the congresses where large space was presented to work of Cancer Leagues existing in different countries, she let to be inspired by the article in French magazine that was reported about an emerging common program of the West European countries

Concert of thankfulness

named “Europe against Cancer”. For its existence was still needed the engagement of specially the Leagues against cancer.

“When I read it, so I said to myself, that though we do not belong to Western Europe, but something like this could exist at us. Therefore, we tried to establish such an organization, what in that time was impossible, because all those organizations were economically independent, and at times of socialism it was not possible.”³ After the fall of communism, nevertheless, Eva Siracká decided to accomplish her idea of League against Cancor and on January 19th 1990, she established a non-profit organization the League Against Cancer. Simultaneously, in Institute of SAS Cancor Sciences, where at that time Dr. Siracká acted, wrote an application to the Association of European Cancer Leagues (ECL), to which, she said, were gladly accepted, because the former Czechoslovakia was the first post-communist country to be added to the common European project.⁴ Accordingly, Czechoslovak League Against Cancer was integrated, in 1990, as a member of International Union Against Cancer (UICC).

An assistance centre opening

³ Občianske združenie Osobnosti.sk. 2007. Eva Siracká: Energiu mi dodáva aktívny život. In Osobnosti.sk [online]. 23. 11. 2007 [cit. 22. 1. 2013]. Available at: <http://www.osobnosti.sk/index.php?os=clanok&ided=5178&view=a>

⁴ Občianske združenie Osobnosti.sk. 2007. Eva Siracká: Energiu mi dodáva aktívny život. In Osobnosti.sk [online]. 23. 11. 2007 [cit. 22. 1. 2013]. Available at: <http://www.osobnosti.sk/index.php?os=clanok&ided=5178&view=a>

After the establishment of Slovak Republic the organization transferred its name to the League Against Cancer of Slovak Republic. Currently, it works with 40 organizations from 28 countries of Europe, with members of Association of European Cancer Leagues, as well as with other global organizations. League Against Cancer of Slovak Republic, during its more than twenty years existence under the leadership of Dr. Siracká, is the factor of many advances in Slovakia which have occurred in the approach to the issue of cancer diseases. Through its website, brochures or various campaigns it is trying to convince people about the importance of disease prevention.

It also offers advice to cancer patients upon which it recommends them relevant consultation with a doctor. The organization has also formel so called Helpline which can be used by patients and their families to inquire for different things related to cancer or its treatment methods. Moreover, as the first organization not only in Slovakia but also in Central and Eastern Europe, it has established the assistance centres which are designed "for those who want to get rid of fear, insecurity, anxiety, stress, improve their health status and get back to life, or seek information, advice and help in troubles."⁵ In addition, the League Against Cancor for many years financially supports summer camps for children with cancer, organizes reconditioning stays for women after the treatment of breast cancer, as well as other cancer patients. League Against Cancor also built up the Cancer Homes for parents of children with cancer, so people who accompany sick children during their treatment, had a place where to sleep and overcome difficult situations in a nice, comfortable environment.

By the help of Dr. Siracká in 1990, was also established a club Venus, where the members are women suffering from breast cancer. She routek and brought to Slovakia international campaigns and events designated to provide support and assistance to patients with cancer, such as Daffodil Day, Week of fight against cancer or Terry Fox's Run. In addition, in 1998 she became a representative of Central and Eastern national team countries in the executive of European Cancer Leagues. In 2005, she

⁵ Liga proti rakovine Slovenskej republiky. 2011. Centrá pomoci Ligy proti rakovine. In Liga proti rakovine [online]. 2011 [cit. 22. 1. 2013]. Available at: <http://www.lpr.sk/centra-pomoci>

was appointed to the Scientific Council of EU EUROCAN Plus +, where she participated in the research of life quality of cancer patients.

SCIENTIFIC AND HUMAN BENEFITS VALUED AT HOME AND ABROAD

The results of scientific and philanthropic work of doctor Siracká gradually began to get the attention of Slovak and foreign experts and institutions, which resulted in numerous awards acquired. In 1983, she was awarded the National Prize for sharing the research on heterogeneity of tumour cells. Her professional humane and ethical participation in the dissemination of knowledge in the issue of prevention, early diagnosing and treatment of cancer as well as the whole society benefit of the League Against Cancer of Slovak Republic was publicly praised by the Mayor of Bratislava. In 2000, just MD. Eva Siracká, DrSc., became the price-winner of the Mayor of Bratislava, capital of Slovakia.

In 2006, Dr. Siracká was awarded for its outstanding merit the state award by Ivan Gašparovič, I. class Pribina's Cross, which is the highest grade of state honours of this type. In 2007, she won the award Woman of 21st century, for her lifetime achievement in representation of Slovak women in the world. Further, for her dedicated work and merit in sustainable development in 2008, she was awarded the accolade of Top Eko International Film Festival "Honour of Ekotopfilm". In 2009, Dr. Siracká for a long work in the fight against cancer and establishment of the Help Centre became the prize-winner of Julius Satinský, Bratislava blueberry, in the category of Idea – Accomplishment. In 2010, in the prestigious poll, which was held under the auspices of the First Lady of Slovak Republic, Silvia Gašparovičová, was in the category Charity, MD. Eva Siracká, DrSc. appointed as the Slovak of the year.

Human and scientific benefits of Dr. Siracká's work did not stay unnoticed either beyond the borders of Slovak Republic. Ministry of Foreign Affairs of Czech Republic together with Rector of Charles University and the Mayor of Prague in 2006 granted her the prize "An important woman of the world with Czech roots." In the same year, the World Medical Association ranked her among the world's 65 leading physicians while the choice was proceeded of among the experts from 53 countries. As she modestly noted in an interview, there is a great amount of world's leasing

physicians and she thinks that this prestigious award of her personality resulted from the fact that she was the first woman in Slovakia, who started to work in radiology, and also that “maybe she brought” new results into research and that she was trying to change people’s attitude to cancer.⁶ In honour of these doctors was released a publication “Starostliví lekári sveta - Caring Physicians of the World”.⁷

Five years after this award came another worldwide famous recognition of the work of Dr. Siracká, namely by World Health Organization (WHO).

MD. Eva Siracká, in 2011, became the winner of Sasakawa Health Prize for her innovative approach and progress in oncology. Except of her significant scientific contribution and unusual human, philanthropic approach to patients, she enrolled in Slovak history and global medicíně even as the first woman of Europe, who won prestigious award Sasakawa from the World Health Organization.

Sasakawa Health Prize

⁶ Občianske združenie Osobnosti.sk. 2007. Eva Siracká: Energiu mi dodáva aktívny život. In *Osobnosti.sk* [online]. 23. 11. 2007 [cit. 22. 1. 2013]. : <http://www.osobnosti.sk/index.php?os=clanok&ided=5178&view=a>

⁷ Impresa Art. 2006. MUDr. Eva Siracká dostala významné uznanie. In *mamatata. sk* [online]. 2006 [cit. 22. 1. 2013]. Available at: <http://www.mamatata.sk/node/215003>

Acknowledgements

Here, we would like to express our gratitude to all who have contributed with their efforts to create the texts published in this book. This gave a rise for a contribution making people from beyond the borders of the Slovak Republic familiar with the exceptional actions of a Slovak woman, doctor and philanthropist, and namely MD. Eva Siracká, DrSc.

An extraordinarily warm gratitude belongs to MD. Eva Siracká, DrSc. for the interview given for the purpose of this common book as well as for her consent to make a contribution about her life, work and activities and for the photographs from her private archives provided for the purpose of this publication.

Furthermore, we express our gratitude to the Slovak Academic Association for International Cooperation for their written consent allowing to work in an international project and for the financial contribution provided that has given us the opportunity to create this book in cooperation with our foreign partners where the deeds and activities of MD. Eva Siracká, DrSc. may be presented, highlighting her extraordinary national contribution.

Bibliography

- HLAVNÉ mesto SR Bratislava. 2003. Eva Siracká. In *m.bratislava.sk* [online]. 2003 [cit. 22. 1. 2013]. Available at: http://m.bratislava.sk/vismo/dokumenty2.asp?u=700000&id_org=700000&id=1914
- IMPRESA Art. 2006. MUDr. Eva Siracká dostala významné uznanie. In *mamatata.sk* [online]. 2006 [cit. 22. 1. 2013]. Available at: <http://www.mamatata.sk/node/215003>
- LIGA proti rakovine Slovenskej republiky. 2011. Centrá pomoci Ligy proti rakovine. In *Liga proti rakovine* [online]. 2011 [cit. 22. 1. 2013]. Available at: <http://www.lpr.sk/centra-pomoci/>
- LIGA proti rakovine Slovenskej republiky. 2011. Krátko z histórie. In *Liga proti rakovine* [online]. 2011 [cit. 22. 1. 2013]. Available at: <http://www.lpr.sk/o-nas/kratko-z-historie/>
- LIGA proti rakovine Slovenskej republiky. 2011. Naše ocenenia. In *Liga proti rakovine* [online]. 2011 [cit. 22. 1. 2013]. Available at: <http://www.lpr.sk/o-nas/nase-ocenenia/>
- OBČIANSKE združenie Osobnosti.sk. 2007. Eva Siracká: Energiu mi dodáva aktívny život. In *Osobnosti.sk* [online]. 23. 11. 2007 [cit. 22. 1. 2013]. Available at: <http://www.osobnosti.sk/index.php?os=clanok&ided=5178&view=a>
- OBČIANSKE združenie Osobnosti.sk. 2010. Eva Siracká. In *Osobnosti.sk* [online]. 2010 [cit. 22. 1. 2013]. Available at: <http://www.osobnosti.sk/index.php?os=zivotopis&ID=58843>
- ONKOLOGICKÝ ústav sv. Alžbety. 2011. O nemocnici. In *Onkologický ústav svätej Alžbety* [online]. 2011 [cit. 22. 1. 2013]. Available at: <http://www.ousa.sk/sk/o-nas>

- RINGIER. 2009. Už ako malá som liečila bábiky. In *Lesk.sk* [online]. 2009 [cit. 22. 1.2013]. Available at: <http://lesk.cas.sk/clanok/79561/eva-siracka-uz-ako-malasom-liecila-babiky.html>
- SAFS. 2008. MUDr. Eva Siracká, DrSc. In *eHEALTH.sk* [online]. 28. 10. 2008, updated: 26. 7. 2012 [cit. 22. 1. 2013]. Available at: <http://www.ehealth.sk/clanok/35091/mudr-eva-siracka-drsc>
- SITA. 2011. Prezidentka Ligy proti rakovine získala cenu od WHO. In *Sme.sk* [online]. 23. 5. 2011 [cit. 22. 1. 2013]. Available at: <http://www.sme.sk/c/5905799/prezidentka-ligy-proti-rakovine-ziskala-cenu-od-who.html>

WE HAVE INTERVIEWED Dr. SIRACKÁ...

Comenius team: *How did you accept the fact that you were selected by us as a woman – heroine for our WOW project?*

E. S.: *I regard it for special appreciation of my entire life work and I was very delighted that just young people observe and notice things around them which lead to progress especially in the area of humanism and in solving serious issues to which, unfortunately, many people are indifferent. I would not title myself as a heroine, although, I admit that to change, that time thinking of people in such area as the fight against cancer and eliminate persistent views and major gaps in informedness, required courage, energy and firm nerves.*

Comenius team: *Do you bring up and educate young generation of specialists, to whom you hand over your precious lifetime experience and knowledge?*

E. S.: *I had luck to good teachers, in my professional life, who led me professionally, and they also instilled in me good advice that we should never give up, even when a person faces failure or disappointment. And it is in oncology in each direction very necessary. Today I am lucky to have nice co-workers. Not only here at home but also abroad, where together we solve a number of problems by means of initiative projects. It feels good to carry a lot of new ideas to young people whose work is the hope for the future.*

Comenius team: *What level is Slovakia ranged at when compared with other countries in terms of cancer and its treatment, and how do you assess its current status?*

E. S.: *From the point of view and perspective of epidemiology experts Europe in is still divided into East and West. With regard to cancer incidence and mortality, the Eastern part of Europe is in worse conditions, despite the fact that cancer treatment in our country is on very good professional level, comparable with other countries. In some ways, there is still a lot*

to improve, it is not just training to healthy lifestyle, the awareness of the risks and the need for early detection of the disease starting, but also the development of psycho-social patient care. Still more is true – it is not enough to cure a patient, but also to take care of him.

Comenius team: *What is your opinion on folk healers?*

E. S.: *Folk healers should not interfere in the professional treatment of cancer. Another thing is the use of complementary therapies to be applied to eliminate or mitigate various accompanying events, either of the disease itself or disease treatment. It's so called integrative oncology, which must also be led by specialists with controlled specialized education.*

Comenius team: *You often encounter incurably ill people... does not it leave after-effects on you in the form of depression, helplessness?*

E. S.: *Life is also accompanied by death and we should be well prepared for that fact. It is easy to say, but the reality is different. Each unsuccessful struggle with the disease frustrates especially when it comes to zouny people. Nevertheless, it is compensated by achievements in many cancers, where in the past we were totally helpless.*

Comenius team: *Would you change a doctor profession for any other?*

E. S.: *Though there were some moments associated with a kind of discontent, I didn't have feeling that I have chosen, the way often full of obstacles, badly and that I should look for another one. But if I had to change the profession, what is the imaginary idea, I would like to be a vet to help living beings, who cannot say what bothers them. It sounds a bit pathetic, but I think it would probably make me joy.*

Comenius team: *What is the secret of your success?*

E. S.: *What is success? For each of us something different. For me, the work that enjoys me, which also brings some benefit and enjoyment.*

Comenius team: Which award is for you the most valuable and which one are you the most proud of?

E. S.: Personally, I consider the most valuable the recognition for my work, which I received on the 64th General Assembly of the World Health Organization in Geneva in 2011. It was amazing feeling when in the faces of delegates of all the nations of the world came to Slovakia together with Panama, Costa Rica, Chad, China and Maldives such award and just to me, the only woman in this group of award-winning and just from Europe.

Comenius team: Why has a yellow daffodil become a symbol of cancer?

E. S.: The cradle of a Yellow daffodil comes from Ireland, where the League Against Cancer chose this flower as a symbol of hope for the national collection, which has been traditionally organized there for 30 years as a Daffodil Day. Whereas, our national collection has become popular as well, this symbol is associated also with our work and our mission.

Comenius team: If you could change anything in this world, what would it be?

E. S.: To change something in this world needs a magic wand. Since I hasn't got it yet, it remains just a desire to have it, to remove human stupidity which has inflicted in the world huge losses and wrong in each direction. Thank you very much for the interview.

Predslov

WOW je anglickou skratkou vynikajúcej iniciatívy Comenius a znamená Ženy sveta, zázraky sveta, ktorú vytvorila a podporuje Európska komisia a ktorá združila školy z rôznych európskych krajín, aby na tomto projekte spolupracovali. Do tohto projektu sa zapojili tieto školy Otterstein HWS Secondary School Nemecko, Bohrainschule Secondary School Nemecko, IIS Mazzone Vocational / Technical School Taliansko, St.Clare College Girls' Secondary School Malta, Zepol Szkol Ogolnoksztalcacych N2 Secondary School Poľsko a Stredná Odborná Škola Veterinárna Slovensko. Každý prispievateľ zodpovedne odovzdal úvahu o zvolenej národnej ikone ženy, čím vznikla táto jedinečná spoločná publikácia, vydaná v angličtine, ako aj v príslušných národných jazykoch. Preto za obsah a prezentáciu jednotlivých kapitol zodpovedajú prispievatelia

Úvod

Ženy sú mnohými spôsobmi výnimočné, hlavne pokiaľ ide o inovácie a skúmanie nových možností. Ukazuje sa, že ženy majú rôzne postoje k lepšiemu životu, aj keď situácie a okolnosti nie sú také sľubné. Žena dokáže akosi pozitívnejšie zvládnuť nebezpečné situácie a predvídať takpovediac svetlejšiu budúcnosť, ktorej odhalenie ešte len čaká. Je to možné, pretože každú ženu zdobí ostrý zrak a neomylný inštinkt; dva driemajúce dary, ktoré – keď sa zobudia – dodajú ich nositeľke silu a odvahu ísť ďalej, prejsť ďalšie metre, a teda dosiahnuť to, čo sa pre mnohých zdá nemožné.

Táto publikácia by sa mala ceniť nie len pre to, čím je, ale hlavne pre to, čo predstavuje, keďže jej cieľom je podnietiť záujem o štúdium žien medzi Európanmi. Táto kniha je vlastne celá o výnimočných ženách. Pokúša sa poskytnúť pohľad na niekoľko Európaniek, ktorých životné svedectvo ovplyvnilo, ak nie úplne zmenilo, priebeh ich národných dejín. Načrtá iba povrch výnimočných Európaniek, čo však stačí na pohltenie čitateľa túžbou zistiť o nich viac.

Keď si človek o týchto ženách niečo prečíta, naskytne sa mu lepší historický obraz; obraz, ktorý sme doteraz mohli opomínať alebo s ktorým sme sa doteraz zaoberali iba nedostatočne. Takto sa posilňujú a obohacujú osobné a národné identity.

Zostáva nám iba dúfať, že po prečítaní tejto publikácie sa aj iné členské štáty inšpirujú a vytvoria publikáciu o svojich výnimočných ženských osobnostiach a možno tak vznikne ďalšia publikácia, ktorá prinesie do popredia ženské ikony z každého členského štátu Európskej únie!

Abstrakt: *Výskum rakovinových ochorení, liečba onkologických pacientov, filantropické aktivity zamerané na pomoc ľuďom chorým na rakovinu a predovšetkým humánny prístup charakterizuje celoživotnú prácu jednej z najvýznamnejších žien na Slovensku MUDr. Evy Sirackej, DrSC., ktorá bola ocenená nielen doma, ale aj v zahraničí. Príspevok ponúka prehľad výskumných, lekárskejších i ľudských aktivít tejto celosvetovo uznávaném slovenskej lekárky, ktoré v mnohých prípadoch predstavovali na Slovensku dôležitý medzník v prístupe k diagnostike a liečbe nádorových ochorení. Na veľkosť významu výsledkov jej celoživotnej práce poukazuje nielen popisáním jej skutkov a odborných či filantropických aktivít, ale aj spomenutím ocenení, ktoré obdržala za svoju prácu, akým je, okrem iných, cena Svetovej zdravotníckej organizácie, Sasakawa Health Prize, ktorú získala ako vôbec prvá žena z Európy.*

Kľúčové slová: *Eva Siracká, Liga proti rakovine, ľudský prístup, ocenenie, výskum rakoviny.*

EVA SIRACKÁ

prvá dáma slovenskej rádioterapie

Slovenská žena hrdinka – MUDr. Eva Siracká, DrSc.

Jednou z najdôležitejších ľudských hodnôt je zdravie. Zo všetkých strán na človeka číhajú možnosti rôznorodých ochorení. Niekedy sa im dokáže vyhnúť, inokedy nie. Po stáročia prichádzajú lekári z celého sveta na možnosti, ako mnohé z týchto chorôb prekonať. Vynachádzané sú vďaka tomu nespočetné množstvá nových, účinných liekov, ale, žiaľ, stále sa objavujú i nové, zákerné, často neliečiteľné choroby, ktoré sú nezriedka spôsobené civilizačnými faktormi. Medzi ne patria i nádorové ochorenia, ktorých liečba je veľmi náročná a nie vždy úspešná. Odborníci z celého sveta sa pustili do medicínskeho boja s týmto rozšíreným ochorením ľudstva. Medzi nich patrí i slovenská lekárka, výnimočná žena, ktorá celý svoj život venovala boju s rakovinou, a to ako jej výskumom, tak aj šírením verejnej osvedy

a snahou zabezpečiť morálnu, finančnú či lekársku pomoc ľuďom, ktorí trpia nádorovými ochoreniami. Reč je o MUDr. Eve Sirackej, DrSc., prvej žene venujúcej sa rádioterapii na Slovensku, lekárke zaoberajúcej sa výskumom účinku kyslíka na nádorové bunky a ich citlivosti na žiarenie a zároveň aj o zakladateľke neziskovej organizácie Liga proti rakovine.

OD OBDIVOVATEĽKY MEDICÍNY K CELOSVETOVO UZNÁVANEJ LEKÁRKE

Eva Siracká sa narodila 1. 5. 1926 v Uherskom Hradišti ako prostredné dieťa sudcu. V roku 1939 zaviedli pracovné povinnosti jej otca celú rodinu do Bratislavy, kde Eva Siracká vyrastala, študovala a pracovala. Práve to je dôvodom, prečo sa napriek jej českému pôvodu považuje za Bratislavčanku.¹ Hoci nepochádzala z lekárskej rodiny, medicínou bola nadšená už od detstva. V rozhovore pre jeden slovenský internetový portál uviedla, že obdivovala prácu ich rodinného lekára a preto už jako malá liečila svoje bábiky.² Po absolvovaní gymnázia študovala medicínu na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Už počas vysokoškolského štúdia sa zameriavala na problematiku nádorových ochorení. Svoju prax totiž vykonávala v bratislavskom Ústave pre výskum a liečbu rakoviny Nemocnice sv. Alžbety. Keď v roku 1951 úspešne ukončila vysokoškolské štúdium, pôsobila jeden a pol roka na internom oddelení v Trstenej na Orave. Následne sa vrátila do Bratislavy i do Nemocnice sv. Alžbety, kde sa opäť venovala onkologickým pacientom. Onedlho na to získala atestáciu z odboru rádioterapie, čím sa stala prvou ženou na Slovensku, ktorá sa zaoberala týmto medicínskym smerom.

Vedecká činnosť doktorky Sirackej sa však promovaním na Lekárskej fakulte neskončila. V roku 1964 úspešne obhájila kandidátsku dizertačnú prácu a o niekoľko rokov na to nadviazala spoluprácu s Karolinska Institutet v Štokholme, v ktorom pôsobila pol roka vďaka štipendiu, ktoré

¹ RINGIER. 2009. Už ako malá som liečila bábiky. In Lesk.sk [online]. Available from: <http://lesk.cas.sk/clanok/79561/eva-siracka-uz-ako-mala-som-liecila-babiky.html>. [Accessed: 22 January 2013]

² RINGIER. 2009. Už ako malá som liečila bábiky. In Lesk.sk [online]. Available from: <http://lesk.cas.sk/clanok/79561/eva-siracka-uz-ako-mala-som-liecila-babiky.html>. [Accessed: 22 January 2013].

Prednáška pre študentov

získala. Práca vo švédskom inštitúte jej ponúkla nový rozmer zamerania svojho výskumu, pretože sa tu stretla s problematikou pôsobenia kyslíka na nádory. Tomuto výskumu sa výrazne venovala i po návrate na Slovensko, a to i naďalej v kooperácii s Karolinska Institutet, čoho výsledkom bola aj doktorská dizertačná práca, ktorú úspešne obhájila v roku 1977.

Spolupráca so štokholmským inštitútom však nebola jej jedinou výskumnou aktivitou presahujúcou hranice Československa. Odborné partnerstvo nadviazala i s ďalšími zahraničnými vedeckými organizáciami venujúcimi sa skúmaniu nádorových ochorení, akým bol napríklad aj Onkologický ústav Nemeckej akadémie vied v Berlíne, kde pôsobila jeden rok. Po vytvorení Ústavu experimentálnej onkológie SAV v Nemocnici sv. Alžbety sa zapojila do jeho výskumných aktivít, pričom sa zamerala práve na problematiku zvyšovania účinku ožarovania pomocou kyslíka. Okrem spolupráce s odbornými inštitúciami na Slovensku a vo svete sa podujala doktorka Siracká založiť i sama organizáciu, ktorou by mohla spojiť národných odborníkov venujúcim sa otázkam liečby nádorových ochorení žiarením. To sa jej podarilo vytvorením Slovenskej spoločnosti pre rádioterapiu, rádiológiu a fyziku. Zároveň však bola členkou i mnohých ďalších vedeckých spoločností ako na Slovensku, tak aj v zahraničí.

ROZVOJ POMOCI SLOVENSKÝM ONKOLOGICKÝM PACIENTOM A ICH RODINÁM

Okrem vysokej odbornosti bol základom práce MUDr. Evy Sirackej, DrSc. ľudský prístup k pacientom. Dôraz kládla na psychosociálny aspekt, ktorý považovala za rovnako dôležitý pri liečbe rakoviny, ako odbornú zdatnosť lekára. Jej odhodlanie pomáhať ľuďom trpiacim nádorovými ochoreniami začleniť sa do bežného života a popierať neopodstatnené mýty o rakovine šíriace sa v slovenskej spoločnosti ju viedlo k založeniu organizácie, ktorá by túto činnosť zastrešovala. Po návrate z jedného z kongresov, na ktorých sa veľký priestor venoval činnosti Líg proti rakovine existujúcich v rôznych krajinách, sa nechala inšpirovať článkom v jednom francúzskom časopise, ktorý informoval o novovznikajúcom spoločnom programe štátov západnej Európy s názvom Európa proti rakovine. Na jeho existenciu bola však potrebná angažovanosť práve Líg proti rakovine. „Keď som to čítala, tak som si hovorila, že síce nepatríme do západnej Európy, ale že by niečo také mohlo byť aj u nás. Pokúšali sme sa teda takúto organizáciu založiť, čo vtedy nebolo možné, pretože tieto organizácie boli ekonomicky nezávislé, a to v časoch socializmu nebolo možné.“³ Po páde socializmu sa však Eva Siracká rozhodla predsa len svoju myšlienku Ligy proti rakovine zrealizovať a 19. 1. 1990 založila neziskovú organizáciu Liga proti rakovine. Zároveň v Ústave experimentálnej onkológie SAV, kde v tom čase doktorka Siracká pôsobila, spísali prihlášku do Európskej asociácie Líg proti rakovine (ECL), do ktorej boli podľa jej slov s radosťou prijatí, pretože vtedajšie Československo bolo prvou postkomunistickou krajinou, ktorá sa pridala do spoločného európskeho projektu.⁴ Československá Liga proti rakovine bola v roku 1990 prijatá i za člena Medzinárodnej únie proti rakovine (UICC).

Po vzniku samostatnej Slovenskej republiky prijala organizácia názov Liga proti rakovine Slovenskej republiky. V súčasnosti spolupracuje

³ Občianske združenie Osobnosti.sk. 2007. Eva Siracká: Energiu mi dodáva aktívny život. In Osobnosti.sk [online]. 23 November 2007. Available from: <http://www.osobnosti.sk/index.php?os=clanok&ided=5178&view=a>. [Accessed: 22 January 2013]

⁴ Občianske združenie Osobnosti.sk. 2007. Eva Siracká: Energiu mi dodáva aktívny život. In Osobnosti.sk [online]. 23 November 2007. Dostupné na: <http://www.osobnosti.sk/index.php?os=clanok&ided=5178&view=a>. [Accessed: 22 January 2013]

Koncert vd'aky

so 40 organizáciami z 28 štátov Európy, s členmi Európskej asociácie Líg proti rakovine, ako aj s inými svetovými organizáciami. Liga proti rakovine Slovenskej republiky počas svojej vyše dvadsaťročnej existencie pod vedením doktorky Sirackej stojí za mnohými pokrokmi na Slovensku, ktoré nastali najmä v prístupe k otázke rakovinových ochorení. Prostredníctvom svojej internetovej stránky, brožúr či rôznych kampaní sa snaží presvedčať ľudí o dôležitosti prevencie ochorení. Zároveň ponúka onkologickým pacientom poradenstvo, na základe ktorého im odporúča prípadnú konzultáciu s lekárom.

Organizácia vytvorila i tzv. Linku pomoci, na ktorej sa môžu pacienti a ich rodiny pýtať na rôzne veci týkajúce sa nádorového ochorenia či spôsobu jeho liečby. Taktiež ako prvá organizácia nielen na Slovensku, ale aj v strednej a východnej Európe vybudovala Centrá pomoci, ktoré sú určené „pre tých, ktorí sa chcú zbaviť strachu, neistoty, úzkosti, stresu, zlepšiť si zdravotný stav a vrátiť sa do života, či hľadajú informácie, rady a pomoc v ťažkostiach.”⁵ Okrem toho Liga proti rakovine dlhoročne financuje letné tábory pre deti s onkologickými ochoreniami, organizuje

⁵ Liga proti rakovine Slovenskej republiky. 2011. Centrá pomoci Ligy proti rakovine. In *Liga proti rakovine* [online]. Available from: <http://www.lpr.sk/centra-pomoci/>. [Accessed: 22 January 2013]

rekondičné pobyty pre ženy po liečbe rakoviny prsníka, ako aj pre iných onkologických pacientov. Taktiež Liga proti rakovine zriadila Domovy pre rodičov detí s nádorovými ochoreniami, aby osoby, ktoré sprevádzajú choré deti počas ich liečby, mali kde spať a mohli prekonávať tieto ťažké situácie v peknom, príjemnom prostredí.

Doktorka Siracká dopomohla v roku 1990 i k založeniu klubu Venuša, ktorého členkami sú ženy choré na rakovinu prsníka. Priniesla na Slovensko medzinárodné kampane a podujatia, ktorých cieľom je zabezpečiť podporu a pomoc pacientom s onkologickými ochoreniami, akými je napríklad Deň narcisov, Týždeň proti rakovine či Beh Terryho Foxa. Okrem toho sa v roku 1998 stala reprezentantkou stredoeurópskych a východných krajín v exekutive európskych líg proti rakovine. V roku 2005 bola vymenovaná do vedeckej rady programu EU Eurocan+Plus, kde sa zúčastňovala výskumu kvality života onkologických pacientov.

Otváranie Centra pomoci

VEDECKÝ A ĽUDSKÝ PRÍNOS OCENENÝ DOMA I VO SVETE

Výsledky vedeckej, ako aj filantropickej práce doktorky Sirackej sa postupne začali dostávať do povedomia nielen slovenských, ale aj zahraničných odborníkov a inštitúcií, čo sa prejavilo i získaním mnohých ocenení. V roku 1983 jej bola za podieľanie sa na výskume heterogenity nádorových buniek udelená Národná cena. Jej odbornú humánnu a etickú

účasť na šírení poznatkov o problematike prevencie, včasnej diagnostiky a liečby onkologických ochorení ako aj celospoločenský prínos Ligy proti rakovine Slovenskej republiky verejne ocenil i primátor mesta Bratislava. V roku 2000 sa práve MUDr. Eva Siracká, DrSc. stala držiteľkou Ceny primátora hlavného mesta SR Bratislava. V roku 2006 udelil doktorke Sirackej za jej mimoriadne zásluhy prezident SR Ivan Gašparovič štátne vyznamenanie Pribinov kríž I. triedy, ktoré je najvyššou triedou tohoto typu štátneho vyznamenania. V roku 2007 získala za celoživotný prínos pre zastupovanie slovenských žien vo svete ocenenie Žena 21. storočia. Taktiež jej za obetavú prácu a zásluhy v trvalo udržateľnom rozvoji bola v roku 2008 udelená pocta medzinárodného festivalu Eko Top Film „Honour of Ekotopfilm“. V roku 2009 sa doktorka Siracká za dlhoročnú prácu v boji proti rakovine a vybudovanie Centra pomoci stala nositeľkou ceny Júliusa Satinského Bratislavská čučoriedka, a to v kategórii Idea – Počin. V roku 2010 v prestížnej ankete, ktorá sa konala pod záštitou prvej dámy Slovenskej republiky, Silvie Gašparovičovej, bola v kategórii Charita MUDr. Eva Siracká, DrSc. vyhlásená za Slovenku roka. Ľudský i vedecký prínos práce doktorky Sirackej nezostal nepovšimnutý ani za hranicami Slovenskej republiky. Ministerstvo zahraničných vecí Českej republiky spolu s rektorom Karlovej Univerzity a primátorom mesta Praha jej v roku 2006 udelilo cenu Významná žena na svete s českými koreňmi. V tom istom roku ju Svetová medicínska asociácia zaradila medzi 65 popredných svetových lekárov, pričom výber pozostával spomedzi odborníkov z 53 krajín. Ako sama skromne v jednom rozhovore poznamenala, popredných svetových lekárov je obrovské množstvo a myslí si, že toto prestížne ocenenie jej osoby vyplývalo z faktu, že bola prvou ženou na Slovensku, ktorá začala pracovať v rádiológii, taktiež že „možno priniesla“ nové výsledky do výskumu a že sa snažila zmeniť postoj ľudí k nádorovým ochoreniam.⁶ Na počesť týchto lekárov bola vydaná publikácia „Starostliví lekári sveta – Caring physicians of the world“.⁷

⁶ Občianske združenie Osobnosti.sk. 2007. Eva Siracká: Energiu mi dodáva aktívny život. In Osobnosti.sk [online]. 23 November 2007. Available from: <http://www.osobnosti.sk/index.php?os=clanok&ided=5178&view=a>. [Accessed: 22 January 2013].

⁷ Impresa Art. 2006. MUDr. Eva Siracká dostala významné uznanie. In mamatata.sk [online]. 2006. Available from: <http://www.mamatata.sk/node/215003>. [Accessed: 22 January 2013]

Sasakawa Health Prize

Päť rokov po tomto ocenení prišlo ďalšie celosvetovo známe uznanie práce doktorky Sirackej, a to zo strany Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO). MUDr. Eva Siracká, DrSc. sa za svoj inovatívny prístup a pokrok v onkológii stala v roku 2011 nositeľkou ceny Sasakawa Health Prize. Okrem jej významného vedeckého prínosu a neobyčajného ľudského, filantropického prístupu k pacientom sa tak zapísala do histórie slovenskej a celosvetovej medicíny i ako prvá žena z Európy, ktorá získala od Svetovej zdravotníckej organizácie prestížne ocenenie Sasakawa.

Pod'akovanie

Na tomto mieste by sme sa chceli poďakovať všetkým, ktorí prispeli svojou snahou vytvoreniu textu uvedenému v tejto publikácii. Vďaka tomu sme mohli vytvoriť príspevok približujúci výnimočné činy slovenskej ženy, lekárky, filantropky MUDr. Evy Sirackej, DrSc., i ľudom spoza hraníc Slovenskej republiky.

Mimoriadne vrelé poďakovanie patrí MUDr. Eve Sirackej, DrSc., za rozhovor poskytnutý pre účely tejto spoločnej knihy, ako aj za jej súhlas s tvorbou príspevku o jej živote, práci a aktivitách i za poskytnutie fotografií z jej súkromného archívu pre účely vydania tejto publikácie.

Zároveň vyjadrujeme poďakovanie Slovenskej akademickej asociácii pre medzinárodnú spoluprácu za písomný súhlas pracovať na medzinárodnom projekte a poskytnutý finančný príspevok, čím nám poskytla možnosť vytvoriť v spolupráci s našimi zahraničnými partnermi túto knihu, ktorou môžeme odprezentovať svetu skutky a aktivity MUDr. Eva Sirackej, DrSc. a poukázať tak na jej výnimočný celospoločenský prínos.

Bibliografia

- HLAVNÉ mesto SR Bratislava. 2003. Eva Siracká. In *m.bratislava.sk* [online]. Available from: http://m.bratislava.sk/vismo/dokumenty2.asp?u=700000&id_org=700000&id=1914. [Accessed: 22 January 2013]
- IMPRESA Art. 2006. MUDr. Eva Siracká dostala významné uznanie. In *mamatata.sk* [online]. Available from: <http://www.mamatata.sk/node/215003>. [Accessed: 22 January 2013]
- LIGA proti rakovine Slovenskej republiky. 2011. Centrá pomoci Ligy proti rakovine. In *Liga proti rakovine* [online]. Available from: <http://www.lpr.sk/centra-pomoci/>. [Accessed: 22 January 2013]
- LIGA proti rakovine Slovenskej republiky. 2011. Krátko z histórie. In *Liga proti rakovine* [online]. Available from: <http://www.lpr.sk/o-nas/kratko-z-historie/>. [Accessed: 22 January 2013]
- LIGA proti rakovine Slovenskej republiky. 2011. Naše ocenenia. In *Liga proti rakovine* [online]. Available from: <http://www.lpr.sk/o-nas/nase-ocenenia/>. [Accessed: 22 January 2013]
- OBČIANSKE združenie Osobnosti.sk. 2007. Eva Siracká: Energiu mi dodáva aktívny život. In *Osobnosti.sk* [online]. 23 November 2007. Available from: <http://www.osobnosti.sk/index.php?os=clanok&ided=5178&view=a>. [Accessed: 22 January 2013]
- OBČIANSKE združenie Osobnosti.sk. 2010. Eva Siracká. In *Osobnosti.sk* [online]. Available from: <http://www.osobnosti.sk/index.php?os=zivotopis&ID=58843>. [Accessed: 22 January 2013]
- ONKOLOGICKÝ ústav sv. Alžbety. 2011. O nemocnici. In *Onkologický ústav svätej Alžbety* [online]. Available from: <http://www.ousa.sk/sk/o-nas>. [Accessed: 22 January 2013]
- RINGIER. 2009. Už ako malá som liečila bábiky. In *Lesk.sk* [online]. Available from: <http://lesk.cas.sk/clanok/79561/eva-siracka-uz-ako-mala-som-liecila-babiky.html>. [Accessed: 22 January 2013]

- SAFS. 2008. MUDr. Eva Siracká, DrSc. In eHEALTH.sk [online]. 28 October 2008, update: 26 July 2012. Available from: <http://www.ehealth.sk/clanok/35091/mudr-evasiracka-drsc>. [Accessed: 22 January 2013]*
- SITA. 2011. Prezidentka Ligy proti rakovine získala cenu od WHO. In Sme.sk [online]. 23 May 2011. Available from: <http://www.sme.sk/c/5905799/prezidentka-ligy-protirakovine-ziskala-cenu-od-who.html>. [Accessed: 22 January 2013]*

VYSPOVEDALI SME PANI DOKTORKU EVU SIRACKÚ...

Comenius tím: *Ako ste prijali fakt, že sme si Vás vybrali ako ženu – hrdinku pre náš WOW projekt?*

E. S.: *Považujem to za mimoriadne ocenenie mojej celoživotnej práce a veľmi ma potešilo, že práve mladí ľudia si všímajú veci okolo seba, ktoré smerujú k pokroku najmä v oblasti humanizmu a v riešení závažných vecí, ku ktorým, žiaľ, veľa ľudí je ľahostajných. Ja by som sa však hrdinkou nenazývala i keď priznám, že zmeniť vtedajšie zmýšľanie ľudí v takej oblasti, ako je boj proti rakovine a odstrániť pretrvávajúce názory a veľké medzery v informovanosti, vyžadovalo odvalu, energiu aj pevné nervy.*

Comenius tím: *Vychovávate si mladú generáciu špecialistov, ktorým odovzdávate svoje vzácne celoživotné skúsenosti a poznatky?*

E. S. : *Ja som mala vo svojom profesionálnom živote šťastie na dobrých učiteľov, ktorí ma odborne viedli, ale vstúpili mi aj dobré rady, že sa netreba nikdy vzdávať, i keď sa človek stretne s neúspechom, alebo sklamaním. A to je v oblasti onkológie v každom smere veľmi potrebné. Dnes mám šťastie na dobrých spolupracovníkov. Nielen tu doma, ale i v zahraničí, kde spoločne riešime množstvo problémov iniciatívnymi projektmi. Je to dobrý pocit prenášať mnohé nové myšlienky na mladých ľudí, ktorých práca je nádejou do budúcnosti.*

Comenius tím: *Na akej úrovni sa nachádza Slovensko v porovnaní so zahraničím čo sa týka rakoviny a jej liečby a ako hodnotíte jeho sprasný stav?*

E. S.: *Z pohľadu odborníkov v epidemiológii Európa sa stále delí na východnú a západnú. Čo sa týka výskytu rakoviny i úmrtnosti, je východná časť Európy na tom horšie, napriek tomu, že liečba rakoviny u nás je na veľmi dobrej odbornej úrovni, porovnateľnej s inými krajinami. V niektorých smeroch ale treba ešte veľa vylepšiť, nie je to len výchova k zdravému životnému štýlu, k uvedomovaniu si rizika a potreba včasného zistenia počínajúcej choroby, ale aj rozvoj psychosociálnej starostlivosti o pacienta. Stále viac platí – pacienta nestačí len liečiť, ale sa o neho aj starať.*

Comenius tím: Aký je Váš názor na ľudových liečiteľov?

E. S.: Ľudoví liečitelia by nemali zasahovať do odbornej liečby rakoviny. Iná vec je používanie doplňujúcich spôsobov liečby, ktoré sa uplatňujú pri odstraňovaní alebo zmiernovaní rôznych sprievodných javov, či už samej choroby alebo liečby. Je to tzv. integratívna onkológia, ktorá však tiež musí byť vedená špecialistami s kontrolovaným odborným vzdelaním.

Comenius tím: Často sa stretávate s neyliečiteľne chorými... nezanecháva to na Vás stopy v podobe depresie, bezmocnosti?

E. S.: Život sprevádza i smrť a na to by sme mali byť aj pripravení. Ono sa to ľahko povie, skutočnosť je ale iná. Každý neúspešný boj s touto chorobou deprimuje najmä, keď ide o mladých ľudí. Vyrovnávajú to však dosiahnuté úspechy u viacerých rakovinových chorôb, kde sme boli v minulosti úplne bezmocní.

Comenius tím: Vymenili by ste povolanie lekárky za niečo iné?

E. S.: I keď boli niekedy chvíle spojené s akousi nespokojnosťou, nemala som pocit, že by som si túto cestu, často plnú prekážok, zle vybrala a že by som mala hľadať inú. Ak by som ale musela toto povolanie zmeniť, čo je taká imaginárna predstava, chcela by som byť veterinárkou a pomáhať živému tvorovi, ktorý nevie povedať, čo ho trápi. Znie to asi trocha pateticky, ale myslím si, že by mi to asi robilo radosť.

Comenius tím: Čo je tajomstvom vášho úspechu?

E. S.: Čo je to úspech? Pre každého z nás niečo iné. Pre mňa práca, čo ma baví, ktorá prináša aj nejaký úžitok aj radosť.

Comenius tím: Ktoré ocenenie je pre Vás najcennejšie a na ktoré ste najviac hrdá?

E. S.: Za najcennejšie považujem uznanie za moju prácu, ktorého sa mi

dostalo na 64. Valnom zhromaždení Svetovej zdravotníckej organizácie v Ženeve v roku 2011. Bol to úžasný pocit, keď pred delegátmi všetkých národov sveta dostalo sa Slovensku spolu s Panamou, Costaricou, Čadom, Čínou a Maledivami také ocenenie a to práve mne, jedinej žene v tejto skupine ocenených a z Európy.

Comenius tím: Prečo sa stal žltý narcis symbolom ligy proti rakovine?

E. S.: Žltý narcis má kolísku v Írsku, kde si ich Liga proti rakovine zvolila tento kvet ako symbol nádeje pre národnú zbierku, ktorú tam organizuje tradične už 30 rokov ako Deň narcisov. Keďže sa i naša národná zbierka stala populárnou, je tento symbol spojený aj s našou prácou a jej poslaním.

Comenius tím: Keby ste mohli niečo zmeniť na tomto svete, čo by to bolo?

E. S.: Zmeniť niečo na tomto svete potrebuje čarovný prútik. Keďže ho ale nemám, zostáva len túžba ho mať, aby odstránil ľudskú hlúposť, ktorá už napáchala na celom svete obrovské škody v každom smere. Ďakujeme pekne za rozhovor.